

## 5769

Sjabbat 4 oktober / 5 tisjri 5769

Sidra (Nitsaviem-)Wajelech, Devariem [Deut.] 31:1-30  
(Tanach blz. 414-417)

Haftara Sjabbat Sjoewa: Hosjea 14:2-10, Micha 7:18-20  
(Tanach blz. 1157-1158, 1193)

Vertaling: Paula Reisner

Voor het origineel zie:

[www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5767/Nitzavim-Vajelech](http://www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5767/Nitzavim-Vajelech)

---

*Het jaar 5768 was een schrikkeljaar. Vanwege de lengte ervan, en omdat de feestdagen in de week vielen en niet op Sjabbat, werden alle "dubbele" sidrot op gescheiden Sjabbatot gelezen. De teksten die wij in vertaling brengen, dateren echter uit 5767 en soms uit 5766, jaren die korter waren. Vandaar dat u vorige en deze week een commentaar krijgt die zowel Nitsaviem als Wajelech raakt.*

---

## NITSAVIEM-WAJELECH II

Nitsaviem-Wajelech is de kortste dubbele sidra in de vijf boeken van de Tora, korter dan de meeste enkelvoudige sidrot. Aan het einde van de toespraak van Mosjee (eigenlijk het hele boek Devariem), legt hij het volk van Israel de keuze voor tussen het wel of niet leven volgens de opdrachten van de Eeuwige. In het beeld van het einde van Nitsaviem (30:19): 'Kies voor het leven'. Wajelech bereidt de scene voor de zwanenzang van Mosjee voor als hem gezegd wordt dat hij binnenkort zal sterven en hij de oudsten en de officieren van het volk om zich heen verzamelt voor zijn afscheidslied (dat in sidra Haäzinoe wordt gelezen, dit jaar op de Sjabbat na Jom Kipoer).

### Nitsaviem-Wajelech - Peninnah Schram

*Peninna Schram is Assistent Professor van Spraak en Drama aan het Stern College van Yeshiva University en auteur van tien boeken over Joodse volksverhalen, o.a. 'Jewish Stories One Generation Tells Another'.*

Sidra Nitsaviem begint als Mosjee tegen de Israëlieten zegt: "Hier bent u allen nu bijeen, ten overstaan van de Eeuwige, uw God." Met deze woorden, die een beroep doen zowel op het geheugen als op de menselijke wijsheid, opent hij ieders hart voor de persoonlijke verantwoordelijkheid die elk mens heeft om te leven naar het Verbond met God, volwassenen en kinderen, vroegere en toekomstige generaties.

Mosjee legt hen de keuze tussen zegen en vloek voor met deze grootmoedige woorden: "en wanneer u ... daar lering uit getrokken hebt ... en samen met uw kinderen naar de Eeuwige, uw God, terugkeert en Hem weer met hart en ziel gaat gehoorzamen ..." [Devariem 30:1-2]. In deze derde afscheidstoespraak draagt Mosjee een erfenis voor alle tijden over in de vorm van een mondelinge Ethisch Testament. Daarin legt hij bijzonder aandacht aan het hart, de plek van wijsheid en geheugen; 10 keer wordt het hart genoemd in deze sidra.

Het hart staat zo centraal, dat het in zichzelf het geheel van het Jodendom bevat: door de laatste letter van de Tora - de *lamed* van *JisraëL* - te combineren met de eerste letter van de Tora - de *beet* van *Beresjiet* - ontstaat het Hebreeuwse woord *lev*, 'hart'. In het

Jodendom werken de verhalen, die uit het hart komen, het beste in het onderwijzen van wijsheden de je bij blijven voor het leven. Zoals Rebbe Nachman van Bratslav, de grote 18<sup>e</sup>-eeuwse Chassidische *Tsadiék* al zei: "Verhalen slaan het verstand over en gaan direct het hart in."

Verwijzingen naar het hart worden ook gevonden in de derde pasoek (vers) van het Sjema, de voornaamste "geloofsbelijdenis" in ons Jodendom waarin de eenheid en uniciteit van God wordt bevestigd: "Deze woorden, die Ik jou vandaag als opdracht geef, zullen op je hart zijn." [Devariem 6:6, vertaling LJG-sidoer blz. 213]. De rabbijnen interpreteren dit met de betekenis dat als een les is als "op het hart (gedrukt)", die daar klaarligt om het hart binnen te gaan zodra deze zich opent.

We weten immers nooit wanneer een ademhaling, een woord, een gebed, een gedicht of een verhaal het middel zal zijn om het hart te openen.

Vervolgens draagt God Mosjee in sidra Wajelech op om "het volgende lied op te schrijven en het de Jisraëlieten uit hun hoofd te laten leren ... opdat het nooit uit de mond (het geheugen) van hun nakomelingen gewist (vergeten) zal worden ..." (Devariem 31:19-21). Met andere woorden, als de Israëlieten het lied uit hun hoofd kennen (in het Engels: "know by *heart*"), dan zal de wijsheid die in dit lied besloten ligt het altijd begeleiden en bijstaan.

In het Engels betekent "to learn by *heart*" in het algemeen iets automatisch uit het hoofd opzeggen, dus iets opzeggen zonder er over na te denken en zelfs mogelijk zonder het te begrijpen. Echter, volgens de Tora wordt het hart beschouwd als de zetel van herinneringen en overpeinzing, "samen met je geheimen" (Schroer en Staubli, 2001, p.44). Het geheugen functioneert nu allesbehalve routinematig, maar eerder op een heel veranderlijke, vloeiende wijze, zoals als golven in de zee. Vandaar dat als we de term 'by heart' tegenkomen in de Tora, denk ik dat het betekent dat de boodschap uit ons binnenste komt met allerlei associaties, gevoelens, verbindingen en geheimen, die we - samen met onze zintuiglijke herinneringen - tot ons geheugen maken en daar bewaren.

Het geheugen is echter niet alles wat zijn plek heeft in het hart. De verklaarders van de Tanach vinden dat ook het intellect, het menselijke denken in het hart huist. "In de Bijbel is het hart vooral de plaats van rede en intelligentie, van geheime planning, het beraadslagen en besluitvaardigheid" (Schroer en Staubli, 2001, p.43).

Zo vraagt bijvoorbeeld koning Sjelomo God om "een begrijpend hart" (eigenlijk "*lev sjomea*", een luisterend hart (I Kon. 3:9)). En vervolgens "schonk God Sjelomo zeer veel wijsheid en onderscheidingsvermogen en een veelomvattende kennis van zaken, zo overvloedig als zandkorrels op het strand langs de zee ... Hij was wijzer dan alle andere mensen... (I Kon. 5:9 en 5:11, vergelijk 3:9-15). Een begrijpend hart moet ook een gevoelig hart zijn met compassie. In het Jodendom wordt het hart gezien als de zetel van het cognitieve in combinatie met het affectieve.

Eén van de hoofdmotieven in Joodse volksverhalen is "God wil het hart" of "*Rachmana lieba baie*" (God wenst het hart). Gebaseerd op het talmoedische stelregel in Sanhedrien 106b stamt het af van I Sjemoëel / I Samuel 16:7 ("...de Eeuwige kijkt naar het hart"). Vele volksverhalen, zowel Asjkenasische als Sefardische, leggen de nadruk op dit motief omdat de intentie van het hart veel krachtiger is dan professioneel-uitgesproken-maar-lege-gebeden.

Om die redenen verbinden verhalen of gedichten, die uit het hart zijn gegrepen en verteld en

die ter harte zijn genomen, de harten van opeenvolgende generaties. Het Jodendom benadrukt dat het hart de synthese is van intellect en emoties, samen met geheugen. We bidden dat deze integratie, die bereikt wordt door te luisteren en door dat wat we horen ter harte te nemen of het te plaatsen op ons hart, ons zal helpen te leven volgens de erfenis door God aan Mosjee gegeven. Moge we allen met heel ons hart voor het leven kiezen.

Zie verder:

Schroer, S. & T. Staubli (2001): *Body Symbolism in the Bible*, (L.M. Maloney, Trans.). Collegeville, MN: The Liturgical Press.

## **Een andere invalshoek**

"Ik roep vandaag hemel en aarde als getuigen op: u staat voor de keuze tussen leven en dood, tussen zegen en vloek. Kies voor het leven, voor uw eigen toekomst en die van uw nakomelingen..." (Devariem 30:19)

"Ik was van plan over de dood te schrijven, maar het leven kwam mij zoals gewoonlijk in dit voornemen in de rede vallen."

*Virginia Woolf: Aanvang dagboek 17 februari 1922.*